GAZETA TRANSILVANIEI.

Redacţiunea şi administraţiunea:
Braşovŭ, piaţa mare Nr. 22. „Gazeta“ iese Mercurea, Vinerea şi Duminica.
Preţulŭ abonamentului:
Pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Ţerĭ esterne pe şése lunĭ 14 fr., pe anŭ 28 francĭ.

Anulŭ XLVII.

Sĕ prenumeră:
la poştele c. şi r. şi pe la dd. corespondenţĭ.
Anuncĭurile:
una serie garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiăcare publicare. — Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 8. Vinerĭ 20 Ianuariu st. v. **1884.**

Braşovŭ 20 Ianuariu st. v.

Earăşĭ o tristă şi umilitóre afacere. Ea nu privesce pe funcţiunarii numiţĭ séu aleşĭ din partea guvernului ungurescŭ, ci pe funcţionarii bisericei, aleşĭ de poporu, pe preoţimea nóstră.

Preoţii noştri, cari pĕna acuma au fostŭ unŭ razîmŭ şi unŭ scutŭ credinciosŭ alŭ poporului rumânŭ, carĭ au trăitŭ, au luptatŭ şi au muritŭ împreună cu poporulŭ în vremurĭ bune şi rele sunt adĭ ameninţaţĭ de a devení din şeraii lui Dumnedeu slugile unui guvernŭ de partidă care îl terorisézĕ şi îi umilesce neîntreruptŭ de unŭ lungŭ şîrŭ de anĭ încóce.

Domnii Tisza-Trefort au ajunsŭ deja aşa de departe încâtŭ tractézĕ pe prelaţii şi preoţii noştri ca pe nisce funcţiunarĭ ai d-lorŭ, carĭ ar avé misiunea de a lucra după cum le comandă d-lorŭ pentru realisarea ideei de statŭ, ce este reprezentată astădĭ de partida aşanumită „liberală“ maghiară din dietă séu, cum îi mai dicŭ, „tiszaistă.“

Abia a trecutŭ unŭ jumătate de anŭ de când ministrulŭ de culte Trefort a adresatŭ cimósa scrisóre episcopului unitŭ dela Gherla, în care a ofensatŭ în modulŭ celŭ mai bruscŭ clerulŭ unitŭ puindŭ pe episcopulŭ Szabo înainte ca modelŭ pentru meritele ce şi le-a căşigatŭ acesta, pentru ca statulŭ, în care trăimŭ, să înceteze de a mai fi statŭ poliglotŭ, şi acum vine acelaşŭ minisru şi într'o ordonanţă cu data 8 Ianuariu a. c., publicată în foia oficială din Pesta, iea o mĕsură din cele mai ofensătóre şi militóre pentru preoţimea greco-orientală şi pentru căpetenia ei.

E vorba de aşa disa „milă împerătéscă“ séu ajutorŭ, subvenţiune ceo- primesce archiepiecesa gr. or. pentru preoţii lipsiţĭ s. a. dela statŭ de mulţĭ anĭ încóce. Acéstă subvenţiune se datéză încă de pe timpulŭ regimului Schmerlinghianŭ. Ea s'a datŭ mai întâiŭ archipăstorului Şaguna, care dispunea de suma ce-o primea după buna s'a judecată şi consciinţă şi a şi sciut'o folosí spre binele bisericei şi alŭ culturii poporului. Dela mórtea Metropolitului Şaguna încóce ajutorulŭ anualŭ, în sumă de 25,000 fl. se administrá şi împărţá de cătra consistoriu. Acum s'a hotărîţŭ în consiliulŭ şi capulŭ ministrului de culte Trefort ca subvenţiunea din sorbă se nu se mai împartă între preoţii lipsiţĭ de cătră autorităţile superióre bisericescĭ, ci de cătră ministrulŭ însuşĭ cu încungiurarea acestorŭ autorităţĭ. Décă se dice, că ministrulu va asculta şi părerea Metropolitului înainte de a decide, pe carĭ preoţĭ se-i remunereze, aceste sunt numai vorbe góle, căcĭ mai pe urmă declară totŭ acelŭ ministru, că nu se consideră nicĭecum obligatŭ de a primí propunerile Metropolitului.

Preoţii noştri numeau ajutorulŭ, celŭ capĕtaŭ în urma subvenţiunei de 25000 fl., „milă împerătéscă“ şi observămŭ, că o asemenea subvenţiune s'a datŭ mai tărziu şi Metropoliei unite. Metropoliţii în persónă erau aceia, carĭ în puterea încrederei, de care se bucurau la guvernulŭ de atuncĭ primeau acea sumă şi dispuneau ei însişĭ, cum scieau mai bine, asupra ei.

Acum înse vine Trefort şi câtŭ pentru biserica gr. or. transilvană, declară că nu mai are încredere nicĭ în Metropolitulŭ, nicĭ în consistoriu şi de aceea voiesce ca elŭ insuşĭ sĕ împartă mila directŭ la preotii români, carĭ se voru adresá earăşĭ directŭ la dênsulŭ. Nu înţelegemŭ acéstă dovadă de neîncredere şi câtŭ privesce persóna Metropolitului, după ce vedemŭ, că dênsulŭ a făcutŭ şi face atâtea servicii estraordinare guvernului cu risiculŭ chiarŭ alŭ vĕdei şi alŭ popularităţii sale. Neincrederea nu póte fi dér sorgintea nouei mesurĭ ministeriale, ci d-lŭ Trefort are planurĭ mai departe bătătóre; dênsulŭ voiesce a se folosí şi de acéstă mică subvenţiune spre scopurile de totŭ profane ale intereselorŭ de partidă, în alŭ cărorŭ serviciu se află.

Numai aşa putemŭ înţelege condiţiunea ce-o pune ministrulŭ, ca preotulŭ, care ar voi se céră ajutorŭ se arate „câte limbĭ“ vorbesce şi că, décă are copii, la ce scólă i-a datŭ se învete. Se 'nţelege că d-lŭ Trefort voiesce se premieze numai pe preoţii carĭ vorŭ sci bine unguresce şi carĭ vorŭ trămite copii lorŭ la scóle maghiare.

Scopulŭ e dér veditŭ şi trebue numai sĕ se mire omulŭ, că asemenĭ ordonanţe ministeriale sunt cu putinţă la noi în anulŭ alŭ optŭ-decĭ şi patrulea alŭ veacului disŭ alŭ culturei şi alŭ libertaţii popórelorŭ.

Încheiamŭ pentru adĭ. Vomŭ mai revení asupra acestei afacerĭ ruşinóse, care, credemŭ, că va face sĕ se deştepte odată şi preoţimea nóstră din letargia, ce a cuprins'o; pănă atuncĭ dicemŭ cătră acela, care a trebuitŭ se sufere unŭ asemenea afrontŭ dela patronulŭ seu:

Eată urmările faptelorŭ tale neprecugetate!

Cronica evenemintelorŭ politice.

Propunerea deputatului W u r m b r a n d a cadutŭ, precum se putea prevedé. C a m e r a a u s t r i a c ă a trecutŭ peste ea la ordinea dilei. Caracteristicŭ este înse că tóte propunerile au fostŭ respinse; chiar şi propunerea de trecere la ordinea dilei motivată nu sa primitŭ şi din acéstă împrejurare „N. fr. Presse“ conchide la o slăbiciune a maioritătii şi speră că, deşi a fostŭ impiedecată pentru momentŭ decretarea limbei germane de l i m b ă a s t a t u l u i, totuşĭ este speranţă, că acésta cestiune va fi în curêndŭ pusă din nou la ordinea dilei şi resolvată. Da, décă ar mai fi posibilŭ unu ministeriu Herbst, dér ni se pare că o asemenea schimbare este adĭ imposibilŭ.

Marţĭ séră a fostŭ în Bucurescĭ o intrunire de deputaţĭ şi senatorĭ. Au asistatŭ şi miniştri, precum şi d. I. C. Brătianu. S'a discutatŭ c e s t i u n e a r e v i s u i r e i C o n s t i t u ţ i u n e i. A fostŭ vorba de a se face o apropiere între proiectele Senatului şi Camerei cu acela alŭ d-lui C. A. Rosetti.

Cetimŭ în „Naţiunea“:

„Sunt mai multe cestiunĭ dintre carĭ dela unele atêrnă interesele nóstre cele mai vitale; ear altele privescŭ hotarele ţerei, precum şi starea nóstră economică, carĭ cestiunĭ au rĕmasŭ tóte pendente. Mai întaiŭ este c e s t i u n e a D u n ă r e i, asupra căreia în atâtea rênduri amŭ atrasŭ atenţiunea opiniunei publice şi a guvernului. Ce se face cu acestŭ mare litigiŭ? Esistă unŭ tratatŭ care a resolvatŭ cestiunea în contra intereselorŭ şi a drepturilorŭ României, tratatŭ la care statulŭ românŭ n'a luatŭ parte şi care, prin urmare, nu este obligătorŭ pentru elŭ. Cum rĕmâne cu aplicarea lui? Are elŭ putere de lege internaţională? Fi-va elŭ supusŭ la o revisuire? Oficiosii noştri şi cei dela Viena ne spunŭ că, în urma intrărei României în faimósa ligă a păcei, cestiunea Dunărei rĕmâne i n s u s p e n s o. Fórte bine! Dér décă mâne va convení statului românu de a nu mai lua parte în constelaţiunea formată de alianţa austro-germană, ce se va întêmpla atuncĭ? Nu va veni óre Austro-Ungaria susţinuta de Germania sĕ pretindă aplicarea stipulaţiunilorŭ tratatului din Londra, ceea ce se póte întêmpla chiarŭ neeşindŭ din a lorŭ constelaţiune de nu vorŭ mai avé trebuinţă de noi? Eată dilema din care caută sĕ eşimŭ câtŭ mai curêndŭ, căcĭ, în situatiunea actuală a lucrurilorŭ, cestiunea Dunărei stă suspendată pe capetele nóstre, şi răpesce statului românŭ orĭ-ce libertate de acţiune. Ea represintă lanţulŭ ce ne leagă de carulŭ politicei austro-germane, fără ca noi sĕ putemŭ sĕ'lŭ sfărâmămŭ candŭ interesele nóstre ne vorŭ cere sĕ-o facemŭ.

„Dér cestiunea A r a b - T a b i e i cum stă? Eată mai multŭ de doi anĭ de candŭ acestŭ litigiŭ este resolvatŭ prin o înţelegere între puterĭ. Orĭ-câtŭ de păgubitóre a fostŭ pentru noi am primit'o pentru a pune capêtŭ unei situaţiunĭ delicate. Cu tóte aceste, decisiunea puterilorŭ nu se aplică. Împrejurulŭ Silistriei urméză a esistá o zonă neutră de mai multe kilometre, pe care Bulgaria o stăpânesce de faptŭ. În o broşură scrisă cu multă competinţă s'a aretatŭ însemnătatea regulărei acestei cestiunĭ. Ea a rĕmăsŭ însĕ astădĭ în starea de mai înainte, şi guvernulŭ nu face nimicŭ spre a-o duce la unŭ sfêrşitŭ.

„Totŭ aşa se petrecŭ lucrurile şi la V u l c a n ŭ. Se disese, că cestiunea este tranşată, se dedese chiarŭ asigurarea, că se resolvase în favórea statului românŭ. Dér în dilele din urmă amŭ vedutŭ, că ministrulŭ ungurescŭ a declaratŭ în camera dela Pesta, că nu s'a decisŭ încă nimicŭ.“

„Afară de aceste cestiunĭ mai sunt şi altele carĭ atingŭ interesele nóstre. De esemplŭ cestiunea d ă r â m ă r e i f o r t ă r e ţ e l o r ŭ b u l g a r e de pe malulŭ Dunărei. În privinţa României s'a aplicatŭ tractatulŭ din Berlinŭ în unŭ sensŭ judaicŭ în cestiunea israelită şi în cestiunea Dunarei; óre rĕmâné-va elŭ literă mórtă pentru malulŭ dreptŭ alŭ Dunărei?“

„Totŭ aşa suntemŭ în dreptŭ a şcí ce se face cu lucrările, cu carĭ s'a însarcinatŭ Austro-Ungăria la porţile de ferŭ? S'a permisŭ Austro-Ungariei la Berlinŭ sĕ ocupe insula Adahkaleh în unŭ modŭ provisoriŭ, şi acestŭ provisoriu se vede că se schimbă în o posesiune definitivă, ca şi în Bosnia şi în Erţegovina. Óre tóte folósele ce decurgŭ din tractate sĕ fie pentru Austro-Ungaria, şi tóte pagubele pentru noi?“ —

Ne puteamŭ aşteptá la aceea, că S t a r c e v i c i a n i i sĕ fie declaraţĭ şi ei la rêndulŭ lorŭ de nişce aliaţĭ ai puternicului Ţarŭ. O telegramă trămisă din Bucurescĭ cătră foile din Pesta şi Viena dice: „Mai multe personalităţĭ conducĕtóre ale partidei S t a r c e v i c i a n e au sositŭ din Agramŭ aicĭ (în Bucurescĭ) şi au avutŭ conferenţe cu câţiva corifei ai opositiunei (române), cari sunt cunoscuţĭ că rusofilĭ.“ Suntemŭ curioşĭ se vedemŭ combinaţiunile ce le vorŭ face numitele foi în urma acestei descoperirĭ sensaţiunale croato-russo-române.

„Kölnische Ztg.“ spune, că este autorisată a afirmá, că Italia a întratŭ în a l i a n ţ a g e r m a n ă - a u s t r i a c ă cu acelea şi condiţiunĭ, carĭ au fostŭ subscrise de ceilalţĭ duoi contractanţĭ. „Sĕ presupunemŭ, dice ea, că Francesii ne atacă pentru a ne luá Elsaţia-Lotaringia. Décă Rusia, în acéstă eventualitate, rĕmâne liniştită, se abţine de pregătirĭ resboinice şi proclamă neutralitatea ei, nicĭ Austria, nicĭ Italia nu vorŭ fi ţinute sĕ ajute pe Germania în aceste condiţiunĭ. Dér din contra, déca Rusia s'ar înarmá şi ar fi pe cale de a se uní cu Francia, c a s u s f o e d e r i s va întrá în vigóre pentru Italia ca şi pentru Austria. Acesta

este sensulŭ, déca nu litera tractatuluĭ. Pe de altă parte „Național-Ztg.“, care nu e mai puținŭ oficiósă decâtŭ Gazeta de Colonia, reeditéză informațiunile ale acestei din urmă într'o notă, care pare a fi oficiósă. Ce putemŭ conchide din aceste informațiunĭ confuse și contradictorii, — se întrébă „Le Temps“ din Paris — décă nu că marele cancelarŭ își petrece timpulŭ făcêndŭ pe publiculŭ europeanŭ sĕ pérdă urma planurilorŭ sale, și că gasesce ausiliarĭ în presa germană pentru deplinirea acestei stratageme?

Din Constantinopolŭ se scrie, că ambasadorulŭ rusescŭ de N e l i d o v s'a îmbiatŭ ca mijlocitorŭ între înalta P ó r t ă și F a n a r ŭ. Acésta, ce e dreptŭ, s'a și așteptatŭ de câtva timpŭ. După cum se aude, dlŭ Nelidov a pusŭ marelui viziru condițiunea, ca Porta sĕ esecute fermanulŭ relativŭ la denumirea episcopilorŭ bulgarĭ în deosebitele provincii. Ambasadorulŭ rusescŭ s'a adresatŭ și directŭ la Fanarŭ trămițêndŭ ca mijlocitorŭ pe secretarulŭ ambasadei Ónou. Acesta conchiămă duoi membri ai sinodului și duoi consiliarĭ mirenĭ, și le declară, că unica putere, la care are a se adresă sântulŭ sinodŭ și consiliulŭ mirénŭ, este marea putere ortodocsă Rusia, care e gata a face totŭ ce e cu putință, spre a apĕrá pe corelegionarii sĕi. Rusia însĕ numai atuncĭ póte interveni, décă mai ântaiu va fi oficialŭ împuternicită la acestŭ pasŭ de cătră cele duóĕ corporațiunĭ. Cei de fată respinseră propusa mijlocire a Rusiei.

In **b u d g e t u l ŭ R u s s i e i** pe anulŭ 1884 sunt, între altele, înscrise 24,661,126 ruble pentru construirea unorŭ căi ferate strategice și 50.000,000 ruble pentru restabilirea întăririlorŭ dela Sebastvpolŭ.

Protocolulŭ încheiatŭ dilele acestea între Mancini și Decrais cu privire la c a s s a r e a c a p i t u l a ț i u n i l o r ŭ î n T u n e s i a conține următórele disposițiunĭ: Pedépsa cu mórte nu se póte esecutá asupra supușilorŭ italianĭ, fiindŭ că în Italia ea de facto s'a cassatŭ. Certe publice se vorŭ aplaná parte pe cale diplomatică, parte înaintea tribunalului celui nou. Competența curții de apelŭ din Algeria e recunoscută. Décă tribunalulŭ are sĕ judece vr'unŭ supusŭ italianŭ, atuncĭ trei din cei șése asesori trebue sĕ fie Italianĭ. Diarele „Diritto“ și „Bersagliere“ își esprimă bucuria, că prin subscrierea acestui protocolŭ se întărescŭ relațiunile amicale cu Francia. „Diritto“ mustră de nou foile germane, că promovéză anumite tendințe, carĭ în Italia nu-sŭ cunoscute. Reuniunea democratică italiană din Tunesia a telegrafatŭ lui Crispi, ca sĕ protesteze în contra cassărei jurisdicțiunii consulare. Crispi rĕspunse, că elŭ va face totŭ ce va puté.

Cestiunea limbilorŭ în Austria.

(Continuare.)

Dr. **Rieger**; (continuandŭ.) Mărturisescŭ, că fată de deputatulŭ Lienbacher, n'am idei destulŭ de clare despre noțiunea statŭ, căcĭ și în sciință sunt duóĕ vederĭ în privința acésta. Pe de-o parte vederea autonomiștilorŭ, carĭ privescŭ statulŭ ca o instituțiune spre a apĕrá dreptulŭ și-ĭ atribuescŭ numai acea problemă, ce póte trage în sfera sa, ceea ce se póte ajunge prin conlucrarea întregei populațiunĭ. Părerea contrară este aceea, de a crede, că statulŭ are, de a promová înainte de tóte fericirea și binele popórĕlorŭ sale și de a trage tóte în sfera sa. Opiniunea acésta purcede de acolo, că priceperea supușilorŭ este mărginită, că ómenii s'ar prăpădi în noroiu, décă nu i-ar comândá; cea d'ântâiu d'intre cele duóĕ părerĭ este negreșitŭ cea mai dréptă.

Dér liberalii, după cum sûntŭ astădĭ la noi, ceru omnipotența statului. Tótă puterea se concentréza la ei la masa ministerială. Miniștrii firesce sunt responsabilĭ. Firesce câte odată dela masa ministerială sĕ guvernéză și fără responsabilitate, până cândŭ miniștrii au maioritatea în partea lorŭ. Masa ministerială este unŭ feliu de claviatură. Cândŭ jocĭ cu mânile pe ea — se miscă tótă claviatura, adecă prețurile. În alŭ duoilea registru alŭ acestei claviaturĭ jócă gendarmaria și milițiа, ca sĕ dé registrului de desubt mai mare însĕmnătate. Este caracteristicŭ, că liberalii își află idealulŭ lorŭ în acésta procedere. Urmarea acestei procederĭ este, că caută, sĕ concédă, ca statulŭ sĕ se amestece în tóte, sĕ admită socialismulŭ statului. Este lucru firescŭ că, coucedêndŭ statului omnipotența, atuncĭ și lucrătorii tragŭ din aceea consecințele, și dicŭ, că nu este dreptŭ, ca nouĕ din dece părțĭ din câștigŭ sĕ capete capitalulŭ și noi lucrătorii sĕ murimŭ de fóme, nu este bine, ca ómeniĭ, carĭ lucră mai puținŭ sĕ mânce mai multŭ și statulŭ este chematŭ, ca sĕ fericéscă pe toțĭ ómenii, elŭ caută sĕ îngrijéscă și pentru noi. Ca criteriu alŭ limbei statului a produsŭ dep. Liehmbacher numai aceea, că statulŭ publică legile sale în limba germană, că tecstulŭ legilorŭ este germanŭ. Dar apoi sĕ va dice, că nu numai ministerulŭ, dér și locoteninta, judecătoriile, preturile, căpitănatele polițaii trebue sĕ fie nemțescĭ. Acésta merge în infinitŭ. D-vóstră scițĭ, că statulu se face câte odată neplăcutŭ. Esecutorulŭ de dare pășesce de multe orĭ ca unŭ omŭ tătăritŭ, trebue sĕ fie și acela nemțescŭ (rîsete cu hohotŭ.)

Pentru că nu credŭ, că nu vețĭ băgă și astfelu de lucrurĭ în lege, nu potŭ votá pentru cuvêntulŭ „limbă de statŭ“. O limbă de statu cum vi-o închipuițĭ D-v. în Austria astădĭ nu este cu putință, chiarŭ nicĭ într'unŭ înțelesŭ mai restrînsŭ. Astădĭ statulŭ vorbesce cu Dalmația în limba italiană și elŭ vorbesce și prin gura dietei, acésta credŭ, că nu o vețĭ puté negá. Décă se vorŭ aflá mijlócele, prin carĭ se stabilesce legatura cŭ puterea centrală, atuncĭ interesele statului sunt asigurate. Cum stau astădĭ lu[...] rile sĕ întrebuințéză la autoritățile centrale limba [...]mană mai cu sémă, acésta zace în relațiunĭ și nu póte tăgădui.

Dep. Liembacher a întrebuințatŭ asemĕnarea, cu unŭ Slovacŭ nu se va vorbĭ franțusesce. Li[...] slovacă este numai unŭ dialectu alŭ limbei cehice, și cum este limba germană din Salzburg unŭ [...]lectu alŭ limbei germane. Eu nu credŭ, că de[...] Liembacher a voitŭ sĕ bajocoréscă pe Slovacĭ, [...] prin aceea a vrutŭ sĕ dică, că este absurditate [...] grăi cătră unŭ omŭ într'o limba, pe care elu [...] o grăesce. Noi încă nu vremŭ, ca statulŭ sĕ [...]béscă cătră ómenii sĕi în altă limba, decâtŭ în lim[...] aceea, pe care o înțelegŭ ei, pentru că acésta a[...] nedreptŭ.

Ce avantage are poporațiunea germană de ac[...] décă limba germană este limba de statŭ? Prin ac[...] că nouĕ ni-se face nedreptate, sĕ înalță sentimen[...] naționalŭ, décă ni-se impune o limbă, pe care nu o înțelegemŭ? Nemții n'au din aceea nici [...] folosŭ, și noi mare pagubă. Omulŭ, care a făcutu multŭ pentru unirea Germanii, v'au sfătuitŭ sĕ vĕ [...] țămiți cu relațiunile din Austria și eu socotescŭ, Bismarck pricepe lucrulŭ multŭ mai bine, decâtŭ [...] Tomasczuk. Este așadér pălăria lui Gessler, [...] voițĭ, ca sĕ o punețĭ într'unŭ paru, spre a umili pe Sl[...] spre a le arătá, că altă națiune îi guvernéză. D[...] voițĭ binele Austriei, atuncĭ sĕ nu atingețĭ córd[...] care vibréza la noi pré tare.

Acésta n'ar puté aduce statului nicĭ unu av[...]tagiu și nicĭ D-vóstre. Décă este în interessulŭ stat[...] de a avé numai o limbă, atuncĭ ar puté fi în interes[...] Austriei de a avé numai o religiune. Ve rogŭ sĕ uitațĭ, că după resboiulu de 30 de anĭ era maxi[...] „Cujus regio, illius religio“ si că a doua religiune voiea sĕ sufere și sub acestŭ principiu s'a introd[...] la noi contrareformațiunea. Concedŭ, că ast[...] acésta ar fi fórte cu anevoie. Décă voițĭ o limbă g[...]mană de statu în Austria, atuncĭ voițĭ și unŭ st[...] germanŭ în Austria. Austria n'a fostŭ statŭ germ[...] și nicĭ astădĭ nu este statŭ germanŭ. Naționalita[...] germană este în Austria în minoritate. Dér nu p[...] pe acésta nicĭ o greutate. Eu nu vĕdŭ în Aust[...] unŭ statŭ de naționalitățĭ, ci Austria este unu c[...]plexŭ de staturĭ. Totdéuna s'a vorbitu de stat[...] austriace și de statele dinastiei austriace, de stat[...] austriacŭ s'a vorbitŭ numai sub regimentulŭ lui Bach. [...] tădĭ avemŭ unŭ statŭ austro-ungarŭ. Dep. Beer [...] vorbitŭ de împĕrătésa M a r i a T e r e z a. Totŭ [...]pectulu pentru a c é s t ă d a m ă e s c e l e n[...] (Oho sgomotóse, strigărĭ pfui! în stânga fluerăt[...] Președintele sună clopoțelulŭ. Dr. **Rieger** (cu v[...]tare): Totŭ respectulŭ pentru acéstă damă escele[...] (noue șuerăturĭ) Suntemŭ în parlamentulŭ austri[...] și nu voiŭ suferi ca sĕ mĕ tractațĭ astfelŭ, căcĭ nu vețĭ isprăvi'o curêndŭ cu parlamentarismulŭ. F[...] Mariei Terezei, împeratulŭ Iosifŭ, a pășitŭ în urmel[...]

FOILETONŬ.

Portrete maghiare contimporane.

(P a l a t u l ŭ d i n F ă r c ă d i n ŭ.)

În vremea aceea, cândŭ iobăgia ungurului și claca ciocoiului sugrumá de gâtŭ și ținea ferecațĭ în lanțurĭ pe părinții noștri, spunŭ bĕtrâniĭ, că în țéra Hațegului în satulŭ Fărcădinŭ, trăiá unŭ vrednicŭ și fruntașŭ Românŭ cu numele Iuonŭ Nopcia, vĕrŭ din frați cu Iuonŭ Huniadŭ Corvinulŭ, alŭ cărui vitejiă numai Mihaiŭ Vitézulŭ o întrecea.

Iuonŭ Nopcia adunase și grămădise în casa și ograda sa atâta bogățiă, în câtŭ se dice, că âmbla cu obiele de mĕtase în opincĭ, și acéstă bogățiă l'a înălțatŭ până la mărirea de nemeșŭ și baronŭ; dér elŭ și ca nemeșŭ și ca baronŭ rĕmăsese totŭ Românŭ și hățĕganŭ avêndŭ o purtare blândă și milósă cu némulŭ lui.

Venì însĕ o di fatală și sosì dela „t a b l a c r ă i é s c ă“ Ungurulŭ Verbőczy cu „c o n s t i t u ț i u n e a a p r o b a t ă ș i c o m p i l a t ă“, séu cum dicŭ Ardelenii:

„Aprobata și compilata,
„Care a mâncatŭ pe tata.“

și scris-aŭ în cartea de legĭ a Ardélului: că toțĭ nemeșii, baronii și grofii, carĭ încă nu își-au lăpĕdatŭ legea, portulŭ și graiulŭ românescŭ nu mai sunt Românĭ, ci nemeșĭ, baronĭ grofi ungurĭ; căcĭ Românĭ sunt numai aceia, carĭ sunt iobagĭ și clăcașĭ.

De atuncĭ încóce, baronii urmași ai lui Ioanŭ Nopcia lăpĕdatu-sau de némulŭ lorŭ și dândŭ mâna cu Ungurii, clădit-aŭ în Fărcădinu, cu a iobagilorŭ muncă și sudóre, unŭ strălucitŭ și pomposŭ palatŭ baronescŭ, de unde, cu pipa în gură și cu cărbaciulŭ în mână, cârmuiau téra Hațegului după maxima lui Ludovicŭ celui Mare „L'état c'est moi“ și după legile nemeșescĭ „K u t h i a t e r e m t h e t h e“ cu paragrafi de „plesniturĭ de cărbaciŭ“ pocnite pe spinarea iobagiului românŭ.

Obiceiurile și datinele celor-lalte curțĭ domnescĭ, — așa numiaŭ iobagii palaturile boerescĭ, — în curêndŭ s'au înrădăcinatŭ și la curtea din Fărcădinŭ, unde, pentru cei cârmuițĭ, procedura judecătorésca erá scurtă și sumară: banca și bețele la îndemâna pandurilorŭ și cărbaciulŭ în mâna judecătorului. atâta erá totŭ ce se cerea la dile de judecată. Și dile de judecată se țineau mai totdéuna, de câte orĭ boerii și jupânesele se ospĕtau și chefuiau la palatŭ. Apoi chefurĭ și ospĕțurĭ erau câte dile într'unŭ anŭ. Boerii și curtenii din palatŭ nu cunosceau dile de lucru, pentru ei tóte dilele erau scrise cu roșu în Călindarŭ.

De câte-orĭ pocniturile de cărbaciŭ, tropotele ciardașului, zurăiturile pintenilorŭ, cântecele lăutarilorŭ și chiuiturile de „Élhen“ străbăteau din palatŭ în coliba țĕranului, pe a cărei feréstră vêntulŭ aruncá fără milă plóie și zăpadă peste copilașii golășei, ghemuițĭ într'unŭ colțŭ și trĕmurându-le dinții în gură de fóme și de frigŭ. — în totdéuna sĕrmanulŭ chiriașŭ pe viață alŭ colibii, presĕmțindŭ apropiarea judecății, oftá greu și gânditorŭ; căcĭ sciá din pățania, că chefulŭ boerescŭ are sĕ-lŭ plăté[...] spinarea desmoștenitului iobagiŭ.

Dér de obiceiŭ după rîsŭ urméză plânsŭ[...] după seninŭ viforŭ vine, care rĕstórnă și ni[...]cesce totŭ, ce se pune în calea lui. Primăv[...] anului 1848 se ivesce. Luminósele iei [...] alungă întunereculŭ cu a lui domnia secular[...] aurora sórelui dreptății pune în mișcare inim[...] Românilorŭ aprinse de dorulŭ libertății. D[...] mântuirii se apropiă. Românii se mișcă. Gr[...] și spaimă cuprinde pe tiranĭ. **15 Maiŭ** 1[...] bate înveselitorŭ la ușa colibii țĕranului romă[...] Multŭ mai sunt frumóse dilele de primăv[...] dér o di de primăvéră atâtŭ de frumósă ca d[...] de 15 Maiŭ 1848 numai soru-sa iubită diua **11 Iuniu** 1848 mai este în analele Românil[...]

Boerii de pe valea Streiului și a Jiului a[...]gau în ruptulŭ capului la palatulŭ din Făr[...]dinŭ; dér de astădată nu pentru a chefuí, pentru a se ospĕtá séu a rostí vre-o judeca[...] ci pentru a se sfătuí și a chibzuí, care în c[...] s'apuce și ce se facă. Cuprinșĭ de grózа și [...]mêndu-se amarŭ de mâna sorții. Nemeșii perduseră capulŭ, numai baronulŭ Vasile Nop[...] domnulŭ de atuncĭ alŭ palatului, își păstr[...] cumpĕtulŭ și redicându-se din graiŭ așa gr[...]

„Boerĭ! D-vóstră scițĭ ca și mine, că suntemŭ Românĭ ungurițĭ, dér ca se mai face[...] din poporulŭ românŭ, unŭ poporŭ ungurŭ [...] mai credŭ. Viața română e ca și a salciei, se prinde orĭ-unde, și cu câtŭ o tai, cu a[...] cresce mai frumosŭ și capĕtă mai mare put[...] Goții și Hunii, Gepizii și Avarii, Turci[...] Tatarii nu putură stinge pe Românĭ și déca[...]

a dusŭ în împlinire tóte consecencțele ideilorŭ lorŭ. lŭ a făcutŭ fiasco cu ăcésta și împeratulŭ Leopold trebuitŭ sĕ restabilésscă starea de mai înainte. Apearea limbei germane a produsŭ reacțiunea de atuncĭ. nteressulŭ statului nu cere prin urmare limba statuui. Se vorbesce de Italia irredenta, care voiesce se cupe Tirolulŭ sudicŭ. Credețĭ, că este bine pentru unitatea statului, décă veți octroá Italianilorŭ limba ermană?

V'așŭ mai atrage atenția asupra unui momentŭ olitică. De regulă unŭ statŭ sustŭ prin principiile i macsimele, prin carĭ s'a născutŭ. Décă Austria în iitorŭ sĕ va mai întinde în vre-o parte, atuncĭ se ĕ póte întinde numai spre Sudŭ. Credețĭ d-v., că oi vomŭ face cucerirĭ morale la Slavii meridionalĭ, décă ĭi vomŭ întêmpina cu stégulŭ limbei germane a limbă de statu? S'a disŭ, că țéra originară este ermană. Dér ce a făcutŭ provincia primitivă Austria entru statulŭ actualŭ Austria? Statulŭ Austriĕi s'a ăscutŭ prin aceea, că staturile Boemiei au chiamatŭ inastia austriacă pe tronulŭ lorŭ și esemplului lorŭ e-au urmatŭ și staturile Ungariei. Formarea statului austriacŭ nu este nicidecumŭ unŭ meritŭ alŭ erii originare.

Nascerea statului austriacŭ e a se ascrie policei înțelepte de statŭ a casei austriace, care totdéuna sciutŭ profitá de relațiunĭ, de a încheiá tractate înelepte de statŭ și de căsătorii și prin aceea de a'și ăștigá pretensiunĭ ereditarĭ asupra provinciilorŭ veine, prin care s'a formatŭ pasŭ de pasŭ acestŭ statŭ are. D-vóstră cunóscețĭ proverbiulŭ: Bella gerant lii, tu, felix Austria, nube. Dér a fostŭ și o necessite naturală, că s'a născutŭ Austria; a fostŭ mai cu émă periculului de resbóie cu Turcii, care a făcutŭ ustria. Din necesitatea aperării în contra Turcilorŭ a născutŭ statulŭ austriacŭ. Pe aceste base au și tatŭ până în timpulŭ mai nou. Astădĭ sustă statulŭ ustriacŭ, și trebue sĕ susté, pentru că popórele, carĭ ĕ află sub sceptrulŭ austriacŭ au trebuință reciprocă e apĕrărea acestui statŭ. Chiarŭ în timpulŭ mai ou a disŭ împeratulŭ într'unu mesagiŭ, că popórele ĕ locuésscă în perfectă egală îndreptățire unele lângă ltele, în reciprocă respectare și în reciprocă aperare drepturilorŭ lorŭ. În acestŭ înțelesŭ totdéuna vomŭ onlucrá cu celelalte popóre ale imperiului. Noi vomŭ ăuta sĕ trăimŭ frățesce și prietinesce cu Nemții, căcĭ i sunt concetățenii noștrĭ și noi avemŭ lipsă de ei, upă cumŭ și ei au lipsă de noi. Noi vomŭ da limbei ermane ceea ce va fi de trebuință. Dér nu cerețĭ eea ce este pentru noi o umilire, o vătămare a nórei și a drepturilorŭ nóstre naționale. Că după umŭ dice poetulŭ m i s e r a b i l ă e s t e n a ț i u n e a are nu j e r t f e s c e t o t ŭ p e n t r u o n ó r e a a. În înțelesulŭ acesta totdéuna vomŭ procede cu lementulŭ germanŭ în deplină lealitate și în deplină ațietate. Numai cândŭ vomŭ lucrá unii față de iții astfelŭ putemŭ sperá, că vomŭ avé în imperiu ace internă și nu lupte perpetue prin interpretarea reutăciósă a unorŭ noțiunĭ nóuĕ și că și în afară vomŭ fi uniți prin concordiă forță și putere. (Aplause viue în drépta, fluerăturĭ și șuerăturĭ în stângă si pe galerii.)

„Mila împĕrătéscă".

Cetimŭ în „Telegrafulŭ Românŭ":

„Mai nou, și — după cum semțimŭ noi — mai tristŭ este în momentulŭ de față aceea, ce ne aduce buletinulŭ oficialŭ „Budapesti Közlöny" în Nrulŭ sĕu 23 din Dumineca trecută. Ne aduce unŭ normativŭ nou ministerialŭ, care prescrie modalitatea, cum sĕ se împartă pe viitoriu ajutorulŭ de statŭ la preoțimea și comunele bisericescĭ din archidiecesa nóstră ortodoxă. Normativulŭ culminéză într'aceea: că de acum înainte nicĭ unŭ protopopŭ, nicĭ unŭ preotŭ și nicĭ o comună bisericéscă nu va avé parte de ajutoriulŭ de statŭ, déca nu va suplicá imediatŭ la ministeriu. Autoritățile superióre bisericescĭ, cari până acum împărțá ajutórele acestea după unŭ planŭ sistematicŭ, bine combinatŭ cu necesitățile bisericii, de acum înainte vorŭ fi degradate la rolulŭ de a-și dá numai părerea la suplicele, cari li se vorŭ comunicá, ér deciderea din posițiune în posițiune și efectiva împărțire a ajutórelorŭ este reservată ministeriului, independentŭ de ori-ce părere. Nu vremŭ sĕ preocupămŭ vederile celorŭ mai competenți și interesați mai de aprópe în acésta cestiune gravă și póte și delicată: a t â t a î n s ĕ n e p e r m i t e m ŭ a o b s e r v á c u t ó t ă l o i a l i t a t e a, c e n i - o p ă s t r ă m ŭ: că nouĕ ni se pare, ca și cândŭ lucrurile ar merge într'acolo, ca de acum înainte s ĕ n u s e m a i î m p a r t ă a j u t ó r e d e s t a t ŭ p e s c o p u r ĭ b i s e r i c e s c ĭ după trebuințele realĕ ale bisericii: ci mai vêrtosŭ sĕ se dea remunerațiunĭ acelora, carĭ vorŭ scí sĕ se presinte vrednicĭ de grația specială a guvernului. Dér sĕ stămŭ pe locŭ, sĕ așteptămŭ vocea bisericii, și deocamdată sĕ ne mărginimŭ la unŭ suspinŭ din adênculŭ sufletului!"

Pompierii în Blașiŭ.

Cuvêntulŭ de deschidere

alŭ comandantelui superiorŭ de pompierĭ **Augustin Ungurŭ** la prima adunare generală ordinară a „Reuniunei pompierilorŭ voluntarĭ din opidulŭ Blașiu" ținută la 8 Ianuariu 1884. st. n.

Onorată adunare!

Inima-mĭ saltă de bucuriă cândŭ vĕdŭ idea Reuniunei de pompierĭ voluntarĭ în acestŭ opidŭ (têrgușorŭ) încorporată și realisată până întru atâta, în câtŭ astădĭ vĕ potŭ saluta cu cordialitate colegială la prima adunare generală ordinară a reuniunei nóstre, și acésta cu atâtŭ mai vêrtosŭ, fiindŭ că mi sĕ dă ocasiunea de a vĕ esprima profunda mea recunoscință pentru bunăvoința și încrederea D-V., care ațĭ manifestat'o față de modesta mea persónă atuncĭ, cândŭ m'ațĭ onoratŭ cu conducerea acestei reuniuni. Vĕ salutŭ dér' D-lorŭ și vĕ dícŭ: „bine ațĭ venitŭ!" „Unde-i unulŭ nu-i putere. Unde-sŭ doi puterea cresce!" dice laureatulŭ nostru poetŭ Vasilie Alecsandri.

Seclulŭ în care trăimŭ este seclulŭ Reuniunilorŭ și alŭ Associațiunilorŭ. Științа și arta au datŭ mâna, și resultatulŭ cooperațiunei lorŭ ne pune în uimire. Ele sunt „Fêți frumoșii" pe carĭ bătrânii noștri i-au prevĕdutŭ în basme, și poeții clasicĭ în entusiasmulŭ geniului lorŭ. Din polurĭ în polurĭ trămitemŭ astădĭ dorințele nóstre — ba acușĭ chiar și vorbele nóstre — în timpŭ de câte-va minute. În țerile civilisate aflămŭ o mulțime de stabilimente și instituțiuni, prin carĭ ni sĕ asecuréză progresulŭ și ni sĕ facilitéză conservarea vieței și a averei.

Dintre tóte instituțiunile acestea însĕ nu este nicĭ una mai salutară decâtŭ Reuniunile de pompierĭ voluntarĭ, înființate pentru a împedecá foculŭ în furia sa, și pentru a scăpá averea și viața acelorŭ nenorociți, carĭ sunt atacațĭ de cătră acestŭ elementŭ distrugĕtorŭ. Foculŭ e elementulŭ acelŭ înfricoșatŭ, care înscenéză cele mai funeste catastrófe în viața omenéscă. Familii întregĭ, comune, ba chiarŭ cetățĭ marĭ înfloritóre le a nimicitŭ adese, le a prefăcutŭ în scrumŭ și cenușă, așa în câtŭ nu odată s'ar fi pututŭ dice: „fuit Ilium" a fostŭ cutare cetate, nu mai este. Este superfluu a vĕ aduce esemple. Durere, calamitățile și nenorocirile causate prin focŭ sunt dîlnice chiarŭ și în timpurile nóstre.

Fericita ideă de pompierĭ voluntarĭ fŭ sprijinită cu caldură, și îmbrățoșată cu entusiasmu în opidulŭ nostru. Nu ne putemŭ lăudá, ce e dreptŭ, că amŭ fi fostŭ dintre cei d'ântâi, carĭ au introdusŭ salutaria instituțiune de pompierĭ voluntarĭ. Alte orașĕ, ba chiarŭ și sate ne-au întrecutŭ. Trebue însĕ sĕ luămŭ în considerațiune împregiurările vitrege și mijlócele modeste, de carĭ dispune acestŭ micŭ, însĕ însĕmnatŭ și iubitŭ opidŭ. Cetățenii sunt avisațĭ la ajutorulŭ propriŭ, la sine însușĭ. Cea ce și-au făcutŭ cetățenii până astădĭ, și-au făcutŭ prin sine și dela sine. Reuniunea nóstră e o dovadă eclatantă despre vitalitatea cetățenilorŭ din Blașiu, este unŭ semnŭ de cultură și civilisațiune, este unŭ pasŭ giganticŭ de progresŭ, nu e celŭ dântâiu, dér nicĭ celŭ din urmă, pentru că Blașiulŭ are sĕ înainteze, are sĕ înflorésscă, căcĭ Blașiulŭ nu a fostŭ încă, Blașiulŭ va fi!

Pentru a cunósce fasele, prin carĭ a trecutŭ și greutățile cu carĭ s'a înființatŭ Reuniunea nóstră, permiteți-mĭ D-lorŭ a vĕ schiță pe scurtŭ desvoltarea și realisarea ei:

Arțêndŭ în 22 Februariu 1881 grajdurile d-lui prof. prep. Stefanŭ Popŭ, Dómna vĕd. Maria Tipografŭ din acestŭ incidentŭ a ținutŭ în locuința d-lui comerciante Basiliu Turcu o coințelegere cu fratele sĕu d-lŭ

---

orŭ scăpá acum de sclăviă, Vĕ veți uimí ce utere vorŭ desfășurá. Se vorŭ deprinde în sciințe, în arte și în ale ostășiei și fapte viteze, nari și generóse ei lumii vorŭ arătá."

„Cunoscutŭ și sciutŭ de toți este, că noi emeșii și magnații țerii Ardélului amŭ ținutŭ otdéuna cu celŭ mai tare. Cu Turcii amŭ fostŭ Turcĭ, cu Nemții amŭ fostŭ Nemți și cu Unurii suntemŭ Ungurĭ; dér acum a venitŭ ceaulŭ sĕ fimŭ Românĭ. Se părăsimŭ dér hîdosulŭ biceiŭ de-a pribegí dela unŭ némŭ la altulŭ, a și lății dintr'unŭ cortŭ într'altulŭ. Românĭ u fostŭ strămoșii noștri, Românĭ se fimŭ și oi!"

N'apucase încă bine a sfêrșí cuvêntarea și ei de față o luară pe piciorŭ ducêndŭ cu sine nŭ felŭ de ură și unŭ sîmțŭ negru de rĕsbuare în contra baronului devenitŭ pe neașteptate Românŭ.

În diua de 15 Maiu între cele 40—50 mii e Românĭ, carĭ acoperiau „Câmpulŭ libertății" ela Blașŭ și în céta Hățĕganilorŭ se zăresce nŭ omŭ voinicŭ, înaltŭ și frumosŭ, c'unŭ tipŭ ronunciatŭ românescŭ, cu fruntea lată, cu ochĭ e vulturŭ, și c'unŭ capŭ de Cesare, stândŭ cu âna drépta redicată, uitândŭ mănușa netrasă; e aude unŭ murmurŭ: „baronulŭ Vasilică Nopcia, pĕdă mănușa!" Și în adevĕrŭ erá mâna baroului Vasile Nopcia, care lăpădândŭ mănușa, ce împreună cu cei de față următorulŭ jumêntŭ:

„Eu baronulŭ Vasile Nopcia jurŭ, că amiloru Maiestății Sale Împĕratului și mare prinpe alŭ Transilvaniei, ai Augustei case Austriace și ai patriei, voiŭ fi amicŭ, și inimicilorŭ inimicŭ. Ca Românŭ voiŭ susține totdéuna pe cale dréptă și legiuită drepturile Națiunii române precum și egalitatea, libertatea și frațietatea cu celelalte națiunĭ conlocuitóre."

Adunarea plină de entusiasmŭ pentru a da fiului celui perdutŭ loculŭ cuvenitŭ în fruntea mesii, a alesŭ cu aclamațiune pe baronulŭ Vasile Nopcia ca vice-prețedinte alŭ deputațiunii de 30 spre a duce Maiestății Sale Împĕratului cunoscuta petițiune compusă din cele 16 puncte.

Revoluțiunea a isbucnitŭ și după potolirea ieĭ, au începutŭ a da pe față ura pasionată de rassă cei carĭ o dusese cu sine cândŭ s'au depărtatŭ mâhniți din palatulŭ dela Fărcădinŭ, și n'aŭ cruțatŭ nicĭ unŭ mijlocŭ, fie câtŭ de mârșavŭ pentru a înegrí pe baronulŭ Nopcia coreligionarulŭ lorŭ de odinióră. Chiar și renumitulŭ poetŭ Jokai, încă n'a pregetatŭ a identifica pe baronulŭ Nopcia într'unŭ romanŭ intitulatŭ „Bogații și Seracii" séu „fața négră." Între toți însĕ celŭ mai înverșunatŭ este istoriculŭ Horváth Mihály, care în „Istoria resbelului pentru independența Ungariei" apărută la 1865 în Geneva, dice între altele:

„Acelŭ bărbatŭ în timpulŭ câtŭ a cârmuitŭ înainte de 1848, ca comite-supremŭ în comitatulŭ Hunedórii, a sĕvêrșitŭ în taină cele mai degradătóre și înfiorătóre crime. Lucsulŭ, risipa și petrecerile ce se făceau la palatulŭ lui, cu anevoie puteau fi acoperite din venitulŭ moșii lui, trebue se fi avutŭ și alte isvóre de venitŭ. Persóne vrednice de credutŭ spunŭ c'a statŭ în legătură cu bande de tâlharĭ; a fostŭ căpitanŭ și chiarŭ gazdă de hoți. La o ocasiune s'au vedutŭ între argintăria nevestei sale mai multe pietrii scumpe despre carĭ se scia c'au fostŭ jăfuite. etc. etc."

Aceste grave și necurmate acusărĭ aŭ scosŭ dela o vreme din răbdare pe fiulŭ sĕu, pe baronulŭ Franciscŭ Nopcia, mareșalŭ alŭ curții împĕrătesei în Viena, și adunândŭ o mulțime de iscălitурĭ dela aristocrații Transilvaneni, a silitŭ la 9 Decembre 1865 pe istoriculŭ Horváth Mihály se insereze in edițiunea a duóa, Tom. I. pag. 47—48, apărută atuncĭ în Pesta următórea declarațiune:

„Subscrișii cunoscândŭ bine lucrurile dinainte de 1848, declarămŭ, că tóte scirile respândite în contra baronului Vasile Nopcia sunt scornituri rĕutăcióse și a f a r ă d e a c u s ă r i l e c e - i s e f a c ŭ p e n t r u m e r g e r e a și p a r t i c i p a r e a l a a d u n a r e a v a l a c h i l o r ŭ ț î n u t ă î n B l a ș i ŭ, tóte celelalte acusărĭ sunt nisce invențiunĭ culese din vêntŭ etc. etc..."

Așa s'a sfêrșitŭ puterea și mărirea ocărmuitorului din țéra Hațegului și în séra de Sân-Văsii a anului 1883 trecândŭ din acéstă vale a plăcerilorŭ și plângerilorŭ la viéța de vecĭ, n'a lăsatŭ altă suvenire, de câtŭ afumatele ziduri ale palatului din Fărcădinŭ, care și astădĭ arată trecătorilorŭ gróznica sguduire ce a fostŭ acum 36 de anĭ în țéra Hațegului.

Moțulŭ.

Demetriu Turcu sen. atuncĭ jude opidanŭ, cu nepotulŭ sĕu d-lu Basiliu Turcu, și cu mine, și a făcutŭ propunerea, de a se arangiá unŭ balŭ, pentru procurarea mijlócelorŭ de stângerea focului promițêndŭ, că dênsa va concurge cu 50 fl. și la casŭ de deficitŭ va suportá dênsa perderea. D-lŭ Demetriu Turcu a comunicatŭ idea cu notariulŭ opidanŭ d-lŭ Ludovicŭ Tornya, și ambii au cercetatŭ în 24 Februariu 1881 pe d-lŭ advocatŭ Dr. Iacobŭ Brĕndușanŭ, rugându-lŭ sĕ se pună în fruntea întreprinderei.

D-lŭ advocatŭ a conchiematŭ pe 25 Februariu 1881 o adunare, care apoi s'a constituitŭ sub presidiulŭ conchiămătorului în o asociațiune de 23 înșĭ, aliată pentru înființarea unei reuniunĭ de pompierĭ voluntarĭ în opidulŭ Blașiu, și și-a esmisŭ comisiunile sale, pentru arangiarea balului, și câștigarea materialului necesarŭ spre a puté elucrá statutele pentru reuniune. Balulŭ arangiatŭ la 3 Marte 1881 a adusŭ unŭ venitŭ brutto de 237 fl. v. c. la carĭ au contribuitŭ: Escelenția sa Domnulŭ archiep. și metropolitŭ Dr. Ioanŭ Vancea. și dómna Maria Tipografŭ câte cu 50 fl.; d-lŭ Basiliu Turcu cu 20 fl. și alții cu sume mai modeste.

Mai circulândŭ lista și după balŭ, au contribuitŭ mai mulțĭ sume considerabile, așa în câtŭ suma cu brutto dela balŭ s'a urcatŭ la unŭ brutto de 330 fl. pentru cassa asociațiunei aliate.

Asociațiunea de 23 înșĭ a primitŭ în adunarea ei din 8 Maiŭ 1881 proiectulŭ de statute, care i s'a presentatŭ gata din partea presidiului ei, și a esmisŭ o comisiune pentru censurarea lui. Comisiunea a presentatŭ opiniunea sa îmbrăcată în unŭ proiectŭ nou de statute în adunarea din 20 Novembre 1881 comitențilorŭ sĕi, care proiectŭ primindu-se și presentându-se în adunarea din 11 Decembre 1881 de către presidiu, scrisŭ în 3 esemplare, și tradusŭ în limba maghiară s'a înaintatŭ primăriei opidane locale pentru a-lŭ trămite mai departe.

În ședința din 11 Decembre 1881 s'au esmisŭ o comisiune pentru a arangiá încă unŭ balŭ, care s'a și arangiatŭ la 21 Ianuariu 1882 cu unŭ venitŭ netto de 99 fl. 15 cr.

Procesele verbale ale Asociațiunei de 23 înșĭ, carĭ le-am primitŭ în adunarea din 7 Octobre 1883, cândŭ mi s'a datŭ onórea a fi alesŭ de către d-vóstră de comandante superiorŭ — transpuse din mânile presidiului acelei Asociațiuni — dîcŭ acele procese verbale, carĭ arată tóte acțiunile și tótă mișcarea ce a facut'o acea Asociațiune pentru înființarea acestei reuniunĭ: dau la lumina dilei pe toțĭ, carĭ au concursŭ cu obolulŭ lorŭ, la înființarea acestei reuniunĭ, și mĕ surprinde neplăcutŭ, că nu mĕ potŭ estinde așa tare ca sĕ-i enumĕrŭ pe toțĭ după nume. Se potŭ vedé însĕ în archivulŭ reuniunei nóstre, în amintitele procese verbale, carĭ sunt anale pentru D-lorŭ. Le esprimŭ cu ocasiunea acésta recunoscință și mulțămită pentru ajutoriulŭ datŭ reuniunei nóstre. — Asociațiunea de 23 înșĭ a încercatŭ a arangiá și unŭ concertŭ musicalŭ, pentru sporirea cassei sale, însĕ acésta nu s'a pututŭ.

Deja la 26. Ia 26. Ian. 1882 s'au reprimitŭ statutele dela înaltulŭ ministeriu reg. ung. de interne spre a le modificá în unele puncte. Pentru delăturarea acestorŭ împedecărĭ, v'a convocatŭ comisiunea de statute în mai multe rêndurĭ, și în adunarea din 19 Augustŭ 1883. s'au așternutŭ statutele îndeplinite după postulatulŭ înaltului guvernu din nou.

In adunarea din 23 Septembre 1883 continuatŭ în 26 Septembre publicându-se statutele resosite în fine aprobate, si conformŭ dispositiunilorŭ transitorie din aceste statute — începêndu-se înscrierea membrilorŭ, și continuându-se înscrierea în adunarea din 7 Octobre 1883, a începutŭ presidiulŭ Asociațiunei de 23 inșĭ conformŭ statutelorŭ, a îndeplini agendele comandantelui superiorŭ, și prin adunarea d-vóstre a îndeplinĭ agendele unei adunărĭ generale cu alegerea comandei ațĭ vĕdutŭ, unde din urnă de c o m a n d a n t e s u p r e m ŭ cu 26 voturĭ din 31 amŭ eșitŭ insumi; de a d j u n c t ŭ a l ŭ m e u cu 23 voturĭ din 31 au fostŭ alesŭ d-lŭ advocatŭ Dr. Iacobŭ Brendușanŭ; de ș e f ŭ a l ŭ s e c ț i u n e i s u i t o r i l o r ŭ cu 26 voturĭ din 31 d-lŭ George Vancea, economŭ metropolitanŭ; de ș e f u a l ŭ s e c ț i u n e i s t r o p i t o r i l o r ŭ cu 21 voturĭ din 31 d-lŭ Basiliu Turcu comerciante; de ș e f ŭ a l ŭ s e c ț i u n e i a p ĕ r ă t o r i l o r ŭ cu 23 voturĭ din 31 d-lŭ Ludovicŭ Tompa notariu; de a d j u n c ț ĭ l â n g ă a c e ș t ĭ 3 ș e f ĭ s'au alesŭ d-lŭ George Tat esecutorŭ judec., d-lŭ Augustinŭ Gruița mĕsarŭ și d-lŭ Isidorŭ Domșa compactoru, apoi de c a s s a r ŭ d-lŭ Stefanŭ Daniel, comerciantŭ, și de a r m a ș ŭ d-lŭ Ioane Janza, călțunarŭ.

Comanda a ținutŭ 8 ședințe dela alegere cunósce și au folositŭ tóte mijlócele necesarĭ pentru constituirea reuniunei. A procuratŭ sigilulŭ reuniunei, a comandatŭ o pușcă de apă cu accesorii cu totŭ în prețŭ de 908 fl. 90 cr. o. a., 2 buțĭ de apă cu 80 fl. și alte recuisite neincungiuratŭ de lipsă, pentru stîngere, au făcutŭ dispositiunĭ pentru uniformarea membrilorŭ, și pentru arangiarea unui balŭ la 18 Ianuariu a. c. în folosulŭ reuniunei, au făcutŭ lista pentru înscrierea membrilorŭ fundatorĭ și părtinitorĭ, s'a împărțitŭ în secțiunĭ.

Și acum d-lorŭ constituițĭ astfelŭ în reuninne regulată, provedută cu statute, ni se impune datorința de a ne împlini misiunea, a înaintá către scopulŭ mărețŭ, care ni l'amŭ propusŭ „a ne deprinde în stîngerea focului". Deși e mică reuniunea nóstră acum la începutŭ, deși dispune despre mijlóce fórte modeste, ea va deveni mare, că va fi spriginită din tóte părțile pentru scopulŭ ei celŭ nobilŭ.

La lucru dér cu energiă, curagiŭ și credință în D-deu.

Păstrațĭ cu scumpĕtate frațietatea și colegialitatea intreolaltă, ér față de superiorĭ stima cuvenită, observațĭ în oficiu cu scrupulositate disciplina militară și subordinățiunea necondiționată, acésta o pretinde în modŭ imperativŭ interesulŭ reuniunei, fără acestea nicĭ că și póte cugetá cineva esistința unei corporațiunĭ.

Nutrescŭ cea mai firmă speranță, ba sunt convinsŭ, că d-vóstră, carĭ ațĭ îmbrățoșatŭ idea cu atâta interesŭ ve-țĭ conlucrá din tóte puterile la ajungerea scopului doritŭ, și ațĭ eluptá prin energia și perseveranța d-vóstre lauda concetățenilorŭ și a națiunei.

Amŭ disŭ!

Și cu acésta dechiarŭ prima adunare generală ordinară a „Reuniunei pompierilorŭ voluntarĭ din Blașiu de deschisă.

Diverse.

(Academia română) a creatŭ, după cum ne spune „Român." unŭ premiŭ de 5,000 de lei ca onorariu celui ce va depune cea mai complectă colecțiune de musică națională. D. Vulpianŭ a și depusŭ o asemenea colecțiune, în care se află peste 800 de hore românescĭ.

(Convocare.) După ce s'au întăritŭ statutele reuniunei femeilorŭ române din Brașovŭ și Săcele pentru ajutorarea vĕduvelorŭ scăpĕtate ortodoxe rĕsăritene din Brașovŭ și Săcele, subscrisa are onóre în virtutea § 41. din statute a convocá adunarea generală constituantă a acestei reuniunĭ pe Joi în 26 Ianuariu st. v. 1884 la 3 óre p. m. în sala de desemnŭ din edificiulŭ scólelorŭ române centrale din Brașovŭ (Gróveri.) Programa: 1. Raportulŭ președintei provisorie despre starea reuniunei. 2. Constituirea reuniunei prin alegerea președintei și a comitetului.

Brașovŭ în 16 Ianuariu 1884.

Susana A. Mureșianu
Președintă provisoriă.

(Anunțiu importantŭ.) „Morgen-Post", diarulŭ celŭ mai vechiŭ din Viena, și-a făcutŭ întocmirea, ca raporturile despre pertractările finale ale proceselorŭ sensaționale în contra ucigașiloru de femei și în contra tâlharilorŭ din Maria-Hilf, carĭ procese se vorŭ pertractá în curêndŭ, sĕ se publice întru totŭ cuprinsulŭ stenograficu pe tótă diua într'unu suplementŭ separatu. Abonamentulŭ la „Morgen-Post" este pe lună 1 fl. 10 cr. Numerĭ singuraticĭ à 4 cr. se potŭ căpĕtá în tóte traficele și localurile, în carĭ se vêndŭ diare. Numerĭ de probă g r a t i s. „Morgen-Post" e uniculŭ diarŭ în Viena, care publică pe di trei romanurĭ.

(Nemții in Parisŭ.) Posițiunea Nemțilorŭ în Parisŭ a devenitŭ nesuferită. Primăriile a duóĕ arondismente au datŭ ordinulŭ, ca toțĭ Nemții angajațĭ la lucrărĭ publice, sĕ fie congediațĭ. Diarele îĭ laudă pentru ácéstă mĕsură. Marea casă Biloret și Mora vestesce prin diare, că a congediatŭ pe toțĭ lucrătorii nemțĭ. Unŭ dentistŭ némțŭ din Saint-Chamand, cu tóte că e însuratŭ și aședatŭ de multŭ acolo, a rĕmasŭ fără clientelă în urma unui apelŭ alŭ Ligei patriotice, de a sili pe acestŭ spionŭ prusianŭ sĕ-șĭ i-a drumulŭ peste granițe. — În urma acestei escomunicărĭ a totŭ ce este nemțescŭ, foile germane vestescŭ, ca lucrătorĭ și meseriașĭ germanĭ sĕ nu mai iea drumulŭ spre Francia unde séŭ nu potŭ duce de câtŭ o viață precariă, séu nu potŭ trăi de locŭ.

Se caută

unŭ administratorŭ (economŭ)

pentru esploatarea unei moșii de munte în România cam de 2000 pagóne, cu pădure, vii, pomete, locurĭ de arătură móră de apă și povernă. Se cere, ca aspirantulŭ sĕ fie în etate matură, fără familiă numai cu soțiă și sĕ aibă cunoscințele necesarie, teoretice și practice, relative la agricultură, crescerea vite, rîmători, fiertulŭ de rachiŭ etc. etc., posedând totodată atestate și recomandațiunĭ bune spre acest scopŭ precum și cunoscința perfectă a lîmbei române. — Emolumentele sunt: Unŭ salariŭ anualŭ de 10 lei noui, casă de întreținere, vĕratulŭ și iernatulŭ a capete de vite, și, după doi anĭ de serviciŭ onestŭ satisfăcĕtoriŭ, unŭ beneficiu anualŭ de 5% din câș gulŭ curatŭ, beneficiŭ, care conformŭ activității și lóselorŭ produse, se va sporĭ treptatŭ până la 10 A se adresá sub inițialele A. F. la Consulatulŭ General alŭ României la Budapesta, Palatingasse nr.

1—3

Istoria Țiganilorŭ

cu ilustrațiunĭ comice în textŭ, apo

Popa Colacŭ cu popa Pupăză,

d i a l o g ŭ s e n s a ț i o n a l ŭ, vorŭ începe a se pu blica în numĕrulŭ din Faurŭ alŭ

„CALICULUI".

Caliculŭ iese la Sibiiŭ în prima fie-cărei lu st. v. broșuratŭ, 24 pagine, octavŭ mare, trea d'unŭ diarŭ humoristico-satiricŭ de primulŭ rang și deșteptă interesŭ la cetire în tóte părțile cuite de Românĭ.

P. T. Publicŭ iubitorŭ d'o lectură picant și de rîsŭ cu hohote, binevoiéscă a aboná ce m u l t ŭ p ă n ă 'n 1 F a u r ŭ st. v., p e n t c ă n u t i p ă r i m ŭ e x e m p l a r e d e r s e r v ă. Prețulŭ pe anŭ 3 fl. séu 7 francĭ, ½ de anŭ 1 fl. 50 cr. séu 3.50 fr. Num singuraticĭ se espedéză cu 30 cr.

Administrațiunea „Calicului".

Norocŭ bunŭ!!!

Numai 2 fl. 60 cr

pentru domnĭ:

20 bucățĭ chipurĭ comice picante.
10 fotografii anatomice.
1 buc. aparatŭ electr. ce se aprinde de sine.
20 cărticele de hârtiă de țigarete fină.
1 mașină de împlutŭ țigaretele.
1 lorgnetă mică la ceasornicŭ, cu microscopŭ cantŭ!
1 privire în ceriŭ, glumă colosală, numai pe domnĭ.
1 losŭ alŭ loteriei pentru săracĭ din Viena, cu se potŭ câștigá 6000 fl.

Tóte la olaltă numai fl. 2.60.

Se potŭ căpĕtá cu rembursă séu trămițên se înainte prețulŭ dela cassa de comisiuni

B. MÜLLER,
WIEN I. Fleischmarkt Nr. I.

Nou abonamentŭ la

„Gazeta Transilvaniei."

Cu 1-a Ianuariu st. v. 1884 sa începutŭ unŭ abonamentŭ, la care învitămŭ pe onorații abo amicĭ si sprijinitorĭ ai fóiei nóstre, rugându-i c binevoiéscă a si-lŭ reînoĭ de cu vreme pentru ca rulŭ sĕ li se pótă espedá promptŭ și fără întrerup

Domnii noui abonați, și cari n'au ac tatŭ costulŭ abonamentului sunt rugaț ne trimite banii séu directŭ prin m datŭ postalŭ, séu prin Domnii, la carĭ subscrisŭ abonamentulŭ.

Prețulŭ abonamentului, ce se póte tramite ușorŭ prin mandate postale, este:

pentru Austro-Ungaria cu posta: pe trei 2 fl. 50 cr., pe șése lunĭ 5 fl.; pe anŭ 10 fl.

pentru România și alte țĕrĭ esterne: pe trei 7 francĭ, pe șése lunĭ 14 francĭ, pe anŭ 28 franc.

Scrisorile sunt a se adresa **la Redacțiu „Gazetei Transilvaniei" în Brașovŭ.**

Editorŭ: **Iacobŭ Mureșianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureșianu**
Tipografia: **Ioanŭ Gött și fiiŭ Henricŭ.**